

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: **«СТВОРЕННЯ КОНТЕНТУ ДЛЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ
БІБЛІОТЕК: ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ»**

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
освітньо-професійної програми Інформаційна аналітика та зв'язки з
громадськістю

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело*

Данило ІГНАТЬЄВ

Виконав: Данило ІГНАТЬЄВ
здобувач вищої освіти
гр. АЗД-41

Керівник: Тетяна СИДОРЕНКО
завідувач кафедри
документознавства та
інформаційної діяльності
кандидат філологічних наук,
доцент

Рецензент: Тетяна ЯВОРСЬКА
кандидат педагогічних наук,
доцент

Київ 2025

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва**

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності

Ступінь вищої освіти бакалавр

Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Освітньо-професійна програма Інформаційна аналітика та зв'язки з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри документознавства
та інформаційної діяльності

_____ Тетяна СИДОРЕНКО
«_____» _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Ігнат'єва Данила Андрійовича

1. Тема кваліфікаційної роботи: Створення контенту для електронних ресурсів бібліотек: принципи та методи, керівник кваліфікаційної роботи доц., к.філол.н. Тетяна СИДОРЕНКО, затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «24» лютого 2025 р. № 56.

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «16» травня 2025 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні принципів і методів створення ефективного контенту для електронних бібліотечних ресурсів і його впровадження в діяльність сучасних бібліотек.

Об'єктом роботи є процес інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотек у цифровому середовищі.

Предмет дослідження принципи та методи створення контенту для електронних ресурсів бібліотек, їх характеристика, практичне застосування та ефективність.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

1 Теоретико-методологічні основи створення контенту для електронних ресурсів бібліотек

2 Інструменти та технології створення електронного контенту в бібліотеках

3 Практичний досвід створення та використання контенту в сучасних бібліотеках

5. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація, 26 рисунків.

6. Дата видачі завдання «26» вересня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1	Визначення тематики, вибір наукового керівника, уточнення теми	18.09.2024	
2	Розроблення та складання плану кваліфікаційної бакалаврської роботи	26.09.2024	
3	Підготовка 1 розділу	07.01.2025	
4	Підготовка 2 розділу	22.04.2025	
5	Підготовка 3 розділу	01.05.2025	
6	Висновки	09.05.2025	
7	Підготовка остаточного варіанта роботи	12.05.2025	
8	Написання відгуку науковим керівником	14.05.2025	
9	Оформлення й представлення роботи на кафедру та перевірка на плагіат	16.05.2025	
10	Підготовка доповіді, презентації та ілюстративного матеріалу, рецензія	20.05.2025	
11	Попередній захист роботи	26.05.2025	
12	Основний захист кваліфікаційної бакалаврської роботи	24.06.2025	

Здобувач вищої освіти

Данило ІГНАТЬСВ

Керівник
кваліфікаційної роботи

Тетяна СИДОРЕНКО

РЕФЕРАТ

Текстова частина кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра: 63 стор., 26 рис., 66 найменувань джерела.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні принципів і методів створення ефективного контенту для електронних бібліотечних ресурсів і його впровадження в діяльність сучасних бібліотек.

Об'єктом роботи є процес інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотек у цифровому середовищі.

Предмет дослідження принципи та методи створення контенту для електронних ресурсів бібліотек, їх характеристика, практичне застосування та ефективність.

Короткий зміст роботи: розкрито специфіку поняття електронного контенту в бібліотечній справі; висвітлено принципи створення якісного бібліотечного контенту; проаналізовано специфіку методологічних підходів до формування електронного контенту; визначено програмні засоби та онлайн-платформи для генерації бібліотечного контенту; розглянуто методи створення текстового, візуального та мультимедійного контенту; продемонстровано шляхи оптимізації контенту під різні електронні ресурси; розглянуто українські і міжнародні практики створення електронного бібліотечного контенту; досліджено досвід реалізації контент-стратегій в умовах цифровізації бібліотечних послуг; визначити напрями удосконалення інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотек через ефективність контентної складової.

Ключові слова: бібліотека, електронний контент, електронний бібліотечний ресурс, інформаційне суспільство, інформаційна діяльність бібліотек.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ	
КОНТЕНТУ ДЛЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕК УСТАНОВ..... 11	
1.1. Поняття і класифікація електронного контенту в бібліотечній справі ..	11
1.2. Принципи створення якісного бібліотечного електронного контенту ..	15
1.3. Методологічні підходи до формування електронного контенту	18
РОЗДІЛ 2 ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КОНТЕНТУ В	
БІБЛІОТЕКАХ..... 22	
2.1. Програмні засоби та онлайн-платформи для генерації бібліотечного	
контенту.....	22
2.2. Методи створення текстового та аудіовізуального контенту	25
2.3. Адаптація бібліотечного контенту під різні електронні ресурси	29
РОЗДІЛ 3 ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ	
КОНТЕНТУ В СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕКАХ..... 32	
3.1. Огляд українських і міжнародних практик створення електронного	
бібліотечного контенту	32
3.2. Досвід реалізації контент-стратегій в умовах цифровізації бібліотечних	
послуг	36
3.3. Перспективи удосконалення контентної діяльності бібліотек	40
ВИСНОВКИ.....	46
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	48
ДОДАТКИ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена активними процесами цифровізації, що охоплюють усі сфери суспільного життя, включаючи бібліотечну справу. У сучасних умовах бібліотеки дедалі частіше функціонують як мультимедійні інформаційні центри, у яких електронні ресурси набувають першорядного значення. Відповідно, якість і змістове наповнення таких ресурсів безпосередньо впливають на ефективність комунікації з користувачем. Конкуренція з іншими джерелами інформації (зокрема, комерційними та соціальними медіа) вимагає від бібліотек високого рівня контентної роботи. Створення привабливого, корисного й адаптованого контенту перетворюється на стратегічний напрям бібліотечної діяльності.

Зростання ролі електронного контенту вимагає чіткого розуміння принципів його формування, дотримання стандартів доступності, актуальності та релевантності. Бібліотечні ресурси мають не лише відображати наявні фонди, а й надавати унікальний, авторський, аналітичний або навчально-просвітницький контент.

Наведені виклики потребують від бібліотекарів нових компетентностей у сфері цифрової комунікації, дизайну, авторингу та роботи з візуальними й мультимедійними елементами. Актуальним є також використання різних форматів представлення інформації: від інтерактивних баз даних до відеороликів і подкастів. Усе це ставить нові вимоги до організації та методів створення контенту.

Попри наявність певної кількості теоретичних розвідок у галузі цифрових інформаційних ресурсів, питання створення саме бібліотечного контенту ще не набуло належної систематизації. Більшість досліджень зосереджуються на загальних аспектах електронних платформ, залишаючи поза увагою специфіку контенту як продукту, що формується з урахуванням освітньо-культурної місії бібліотек.

Водночас бракує єдиної методології створення й оцінювання ефективності такого контенту, особливо в умовах постійних змін цифрового середовища. Виникає потреба в науковому аналізі методів і засобів створення бібліотечного електронного контенту як інструменту залучення користувачів. Це визначає актуальність дослідження не лише з теоретичного, а й з практичного боку.

У контексті реформування системи освіти, науки й культури в Україні важливою є здатність бібліотек швидко адаптуватися до викликів цифрової епохи. Застосування сучасних технологій, зокрема вебресурсів, мультимедійних платформ, соціальних мереж, відкриває нові можливості для популяризації бібліотечних послуг. Проте, ефективність такого переходу значною мірою залежить від контенту – його змісту, оформлення, форми подачі та відповідності запитам цільових аудиторій. Дослідження у цій сфері дозволяє сформулювати практичні рекомендації для бібліотекарів, викладачів та інформаційних менеджерів.

Дослідження процесу створення контенту для електронних ресурсів бібліотек є важливою для підвищення конкурентоспроможності бібліотек, активізації взаємодії з користувачами та формування позитивного іміджу бібліотеки як сучасного інноваційного центру. Вона має значний міждисциплінарний потенціал, поєднуючи елементи бібліотекознавства, інформатики, цифрового дизайну, маркетингу та педагогіки.

Стан наукової розробки теми. Теоретичну основу наукової розробки становлять праці українських і зарубіжних науковців у галузях бібліотекознавства, інформаційного менеджменту, цифрової комунікації, зокрема дослідження, присвячені інформаційним ресурсам, цифровим платформам, контент-маркетингу, візуалізації даних і мультимедійному супроводу бібліотечних послуг.

У кваліфікаційному дослідженні використано праці вітчизняних і закордонних науковців: Л. Білик, О. Галайко, В. Гончарук, О. Журавля, С. Іванової, Л. Ільїної, Л. Ковальської, Н. Краєвської, О. Москаленко,

О. Сольської, О. Спіріна, Т. Шевченко, О. Шмаглія, J. Rowley, D. Lankes та багатьох інших.

Джерельна база дослідження охоплює широкий спектр нормативних, наукових, аналітичних та методичних матеріалів, що висвітлюють теоретичні засади й практичні аспекти створення електронного контенту в бібліотечній діяльності. Окрему групу джерел становлять офіційні документи, стандарти (ISO, WCAG), професійні рекомендації (IFLA), Американської бібліотечної асоціації (ALA). Також важливим джерелом є електронні бібліотечні ресурси практичного спрямування – вебсайти бібліотек, цифрові архіви, платформи електронного обслуговування користувачів, аналітика бібліотечного вебтрафіку тощо. До джерельної бази також увійшли матеріали науково-практичних конференцій, звіти з реалізованих цифрових проєктів у бібліотечній сфері, навчальні курси та посібники з цифрової грамотності й розробки контенту.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні принципів і методів створення ефективного контенту для електронних бібліотечних ресурсів і його впровадження в діяльність сучасних бібліотек.

Реалізація мети передбачає вирішення поставлених **завдань**:

- вивчити специфіку поняття електронного контенту в бібліотечній справі;
- висвітлити принципи створення якісного бібліотечного контенту;
- показати специфіку методологічних підходів до формування електронного контенту;
- визначити програмні засоби та онлайн-платформи для генерації бібліотечного контенту;
- розглянути методи створення текстового, візуального та мультимедійного контенту;
- продемонструвати шляхи оптимізації контенту під різні електронні ресурси;

- розглянути українські і міжнародні практики створення електронного бібліотечного контенту;
- дослідити досвід реалізації контент-стратегій в умовах цифровізації бібліотечних послуг;
- визначити напрями удосконалення контентної діяльності бібліотек.

Об'єктом дослідження є процес інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотек у цифровому середовищі.

Предметом дослідження є принципи та методи створення контенту для електронних ресурсів бібліотек, їх характеристика, практичне застосування та ефективність.

Наукова новизна дослідження полягає в системному узагальненні та аналітичному осмисленні принципів і методів створення контенту для електронних ресурсів бібліотек з позицій сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та цифрової трансформації бібліотечної сфери. У роботі вперше на основі комплексного підходу розглянуто взаємозв'язок між типами бібліотечного контенту, технологічними інструментами його створення та потребами цільової аудиторії в умовах електронного середовища. Запропонована класифікація методів формування електронного бібліотечного контенту з урахуванням специфіки форматів (текстових, візуальних, інтерактивних), каналів поширення (вебсайти, соціальні медіа, мобільні додатки) та стратегічних завдань бібліотеки. Виявлено особливості адаптації контенту до різних цифрових платформ, що дозволяє розглядати електронний ресурс як динамічний засіб комунікації з користувачем, а не лише як сховище інформації.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в діяльності бібліотек для впровадження електронного контенту з урахуванням потреб сучасного користувача. Запропоновані методи можуть стати основою для формування ефективної контент-стратегії бібліотеки, а також орієнтиром для створення інформативного, доступного й візуально привабливого електронного ресурсу,

що сприятиме підвищенню якості інформаційного обслуговування. Робота має прикладне значення для бібліотекарів, контент-менеджерів, фахівців з інформаційної діяльності та викладачів бібліотечних дисциплін та можуть біти використані у плануванні цифрових проєктів, навчанні персоналу, проведенні вебкомунікацій та розбудові онлайн-присутності бібліотеки. Окремі положення дослідження можуть бути впроваджені в освітній процес для підготовки майбутніх фахівців у сфері бібліотечно-інформаційної справи.

Структура кваліфікаційної бакалаврської роботи сформована на основі встановлених мети і завдань, та складається із вступу, трьох розділів, підрозділів, висновків, списку використаних посилань. Список використаних джерел та літератури містить 66 найменувань. Дослідження має 63 сторінки друкованого тексту, основна частина викладена на 43 сторінках.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ КОНТЕНТУ ДЛЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕК УСТАНОВ

1.1. Поняття і класифікація електронного контенту в бібліотечній справі

Електронний контент у бібліотечній справі є ключовим елементом сучасної інформаційної інфраструктури, що забезпечує доступ користувачів до знань у цифровому форматі. Він охоплює різноманітні ресурси, такі як електронні книги, періодичні видання, бази даних, мультимедійні матеріали та інші цифрові об'єкти, які зберігаються та надаються через електронні бібліотеки та інформаційні системи. Електронний контент визначається як сукупність цифрових ресурсів, створених, зібраних та організованих для забезпечення інформаційних потреб користувачів бібліотек [48, С. 31]. Електронний контент є результатом інтеграції традиційних бібліотечних функцій з сучасними інформаційними технологіями.

Рисунок 1.1 – Електронний контент є сукупністю цифрових ресурсів

Для адекватності дослідження необхідно створити класифікаційну модель засновану на опублікованих наукових роботах наведених у списку джерел зображену у Додатку А. Класифікація електронного контенту в бібліотечній справі базується на різних критеріях, таких як формат, функціональне призначення, джерело походження та цільова аудиторія. Як можна побачити на рисунку 1.2 за форматом контент поділяється на текстовий

(електронні книги, статті), аудіовізуальний (відео, аудіозаписи), графічний (зображення, інфографіка) та інтерактивний (веб-додатки, віртуальні виставки). Також, функціонально контент може бути навчальним, науковим, довідковим або розважальним. За джерелом походження розрізняють оцифрований контент (перетворений з аналогових носіїв) та народжений у цифровому вигляді. Цільова аудиторія визначає специфіку контенту, орієнтованого на школярів, студентів, науковців чи широке коло користувачів.

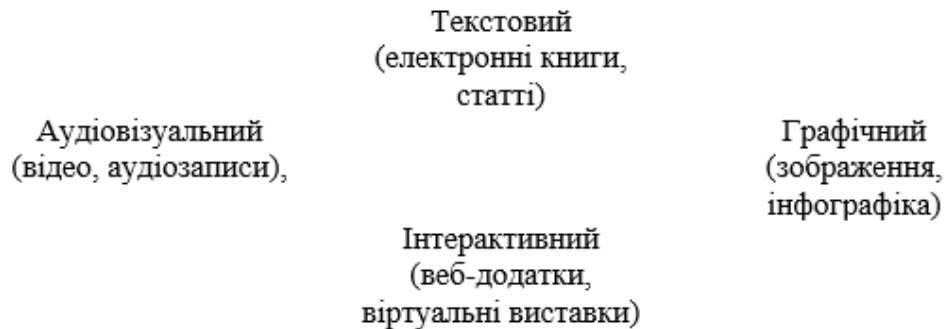

Рисунок 1.2 – Класифікація контенту електронних бібліотечних ресурсів за форматом

Функції електронного контенту в бібліотечній справі є багатограними та спрямованими на задоволення інформаційних потреб користувачів у цифровому середовищі. Основними функціями є інформаційна, освітня, наукова, культурна та комунікативна [27, С. 232]. Інформаційна функція забезпечує доступ до актуальних знань та даних. Освітня функція сприяє навчанню та саморозвитку користувачів. Наукова функція полягає в підтримці дослідницької діяльності через надання доступу до наукових ресурсів. Культурна функція електронного контенту полягає в збереженні та популяризації національної та світової культурної спадщини. Комунікативна функція реалізується через інтерактивні сервіси, які дозволяють користувачам взаємодіяти з бібліотекою та між собою [38, С. 17].

Створення електронного контенту в бібліотеках вимагає дотримання певних принципів та методів, що забезпечують його якість та доступність. Серед основних принципів виділяють науковість, актуальність, достовірність, структурованість та відповідність потребам користувачів зображених на рисунку 1.2. Методи створення контенту включають оцифрування друкованих

матеріалів, розробку оригінальних цифрових ресурсів, адаптацію існуючих матеріалів до електронного формату та використання сучасних інформаційних технологій наведених на рисунку 1.3. Важливим є забезпечення метаданих для ефективного пошуку та організації контенту [48, С. 12].

Оцифрування є одним з ключових методів створення електронного контенту, що дозволяє зберегти та зробити доступними унікальні бібліотечні фонди. Цей процес включає сканування друкованих матеріалів, обробку зображень, розпізнавання тексту та створення цифрових копій документів. Важливою складовою є також забезпечення юридичної чистоти контенту, тобто дотримання авторських прав та ліцензійних умов. Оцифровані матеріали повинні бути представлені у зручному для користувачів форматі та супроводжуватися необхідними метаданими (Рисунок 1.3).

Рисунок 1.3 – Оцифрування бібліотечних інформаційних ресурсів та створення системи метаданих

Створений у цифровому вигляді контент продукується безпосередньо в електронному форматі та включає електронні книги, статті, мультимедійні презентації, відео та аудіоматеріали [29, С. 18]. Його перевагами є висока якість, інтерактивність, можливість швидкого оновлення та широке охоплення аудиторії. Створення такого контенту вимагає використання сучасних програмних засобів, знань у сфері інформаційних технологій та розуміння потреб користувачів. Важливою є також адаптація контенту до різних пристроїв та платформ, що забезпечує його доступність у будь-який час та в

будь-якому місці [38, С. 10]. Це сприяє підвищенню ефективності бібліотечних послуг та задоволенню інформаційних потреб суспільства.

Організація електронного контенту в бібліотеках передбачає його систематизацію, каталогізацію та забезпечення ефективного пошуку. Це досягається через створення електронних каталогів, баз даних, індексів та використання метаданих. Важливим є також забезпечення зручного інтерфейсу для користувачів, що дозволяє швидко знаходити необхідну інформацію. Сучасні бібліотеки використовують різноманітні інформаційні системи та платформи для управління електронним контентом. Це сприяє підвищенню ефективності бібліотечної діяльності.

Забезпечення доступності електронного контенту є одним з головних завдань бібліотек у цифрову епоху. Важливою є також адаптація контенту до потреб користувачів з обмеженими можливостями, що забезпечує інклюзивність бібліотечних послуг. Електронний контент є невід'ємною складовою сучасної бібліотечної справи, що забезпечує доступ до знань, сприяє навчанню, науковим дослідженням та культурному розвитку. Його створення, організація та надання користувачам вимагають використання сучасних технологій, дотримання принципів якості та орієнтації на потреби аудиторії. Бібліотеки, які активно впроваджують електронний контент, стають центрами інформаційної підтримки суспільства в умовах цифрової трансформації.

Таким чином, ефективне створення електронного контенту є стратегічним завданням для бібліотек в умовах цифрової трансформації. Його класифікація охоплює текстовий, графічний, аудіовізуальний, інтерактивний та змішаний типи, що дозволяє бібліотекам гнучко адаптувати свої ресурси до потреб різних категорій користувачів. Особливістю бібліотечного контенту є його орієнтація на достовірність, науковість, доступність і соціальну значущість. У порівнянні з іншими видами цифрового контенту, бібліотечний контент має додаткове навантаження – забезпечення збереження й трансляції знань, культурної спадщини та інформаційної грамотності.

1.2. Принципи створення якісного бібліотечного електронного контенту

Створення якісного електронного контенту в бібліотеках є ключовим завданням сучасного бібліотекознавства. Цей процес вимагає дотримання низки принципів, що забезпечують ефективне функціонування електронних ресурсів та задоволення інформаційних потреб користувачів. У цьому контексті важливо враховувати наукові підходи та практичний досвід, накопичений у сфері бібліотечної справи наведений у Додатку Г [38, С. 14].

Зокрема, принципи створення електронного контенту повинні відповідати сучасним вимогам до доступності, актуальності та надійності інформації. У подальшому тексті розглянемо основні принципи, які слід враховувати при формуванні якісного електронного контенту в бібліотеках. Наведені на рисунку 1.4 принципи базуються на аналізі наукових джерел та практичних рекомендацій фахівців галузі.

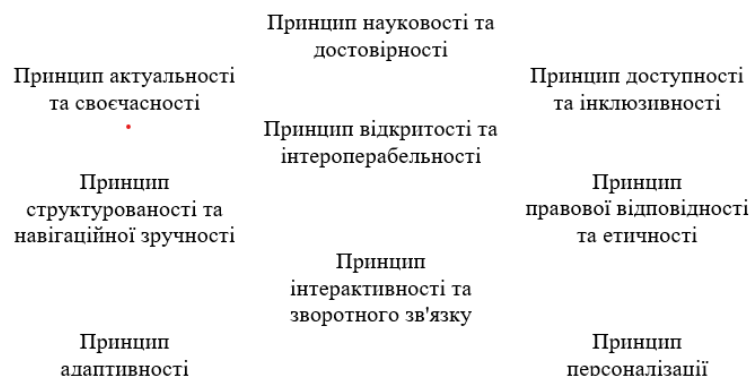

Рисунок 1.4 – Принципи на яких побудований якісний і професійно підготовлений контент

Якість електронного контенту безпосередньо залежить від його наукової обґрунтованості та достовірності. Матеріали, що включаються до електронних ресурсів бібліотек, повинні проходити ретельну перевірку на відповідність науковим стандартам та актуальним дослідженням [52]. Це особливо важливо для академічних бібліотек, де користувачі очікують отримати перевірену та надійну інформацію. На рисунку 1.5 прослідковується контент-стратегія вебсайту Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

побудована на принципах науковості, інтерактивності, адаптивності та тощо. У цьому контексті важливо дотримуватися стандартів бібліографічного опису та цитування джерел. Це дозволяє користувачам перевірити походження інформації та її наукову цінність.

Електронний контент повинен відображати сучасний стан знань та відповідати поточним інформаційним потребам користувачів, що забезпечує вимоги принципу актуальності та своєчасності. Регулярне оновлення ресурсів забезпечує їхню актуальність та корисність для різних категорій користувачів [25]. Бібліотеки повинні впроваджувати механізми моніторингу та оновлення контенту, щоб забезпечити його відповідність сучасним вимогам. Принцип актуальності сприяє підтримці високого рівня інформаційного обслуговування користувачів.

Рисунок 1.5 – Контент-стратегія вебсайту НБУВ побудована на принципах науковості, інтерактивності, адаптивності та інших.

Принцип доступності є фундаментальним для ефективного функціонування електронних бібліотек. Це передбачає використання адаптивних технологій, таких як текстові версії для аудіоконтенту, субтитри для відео, можливість змінювати розмір шрифту та інші функції, що полегшують доступ до інформації. Інклюзивний підхід до створення контенту сприяє забезпеченню рівних можливостей для всіх користувачів. Важливо забезпечити багатомовність ресурсів в багатокультурному середовищі [40, С. 5].

Структурованість електронного контенту забезпечує легкість його сприйняття та ефективний пошук необхідної інформації. Використання чіткої

ієрархії розділів, тематичних рубрик, індексів та тегів сприяє зручній навігації по ресурсах. Наведений на рисунку 1.4 принцип структурованості сприяє підвищенню ефективності використання електронних ресурсів [48, С. 9]. Інтерфейс електронних бібліотек повинен бути інтуїтивно зрозумілим та адаптивним до різних пристроїв. Це включає оптимізацію для мобільних пристроїв, планшетів та комп'ютерів.

Відкритість електронного контенту передбачає його доступність для широкого кола користувачів без обмежень. Принцип відкритості сприяє розвитку інформаційної інфраструктури та підвищенню доступності знань. Інтєроперабельність дозволяє інтегрувати електронні ресурси бібліотек з іншими інформаційними системами та базами даних. Це сприяє створенню єдиного інформаційного простору та полегшує обмін даними між різними установами. Використання відкритих стандартів метаданих, таких як Dublin Core, забезпечує ефективну каталогізацію та пошук інформації [62].

Створення та розповсюдження електронного контенту повинно відповідати чинному законодавству щодо авторських прав та інтелектуальної власності. Бібліотеки зобов'язані дотримуватися ліцензійних угод та забезпечувати належне цитування джерел. Це сприяє захисту прав авторів та підтримці етичних стандартів у сфері інформаційної діяльності [43].

Інтерактивність електронного контенту сприяє активному залученню користувачів до процесу взаємодії з інформаційними ресурсами [39, С. 12]. Зворотний зв'язок дозволяє бібліотекам отримувати відгуки від користувачів та враховувати їхні потреби при подальшому розвитку ресурсів. Використання соціальних мереж та інших комунікаційних платформ сприяє розширенню аудиторії та підвищенню рівня залученості. Інтерактивні елементи, такі як вікторини, тести та інтерактивні карти, роблять процес отримання інформації більш захоплюючим [25].

Принцип адаптивності електронного контенту передбачає його здатність підлаштовуватися під індивідуальні потреби та вподобання користувачів. Це включає можливість налаштування інтерфейсу, вибору тематики, формату

подання інформації та інших параметрів. Персоналізація сприяє підвищенню задоволеності користувачів та ефективності використання ресурсів, що можна побачити на прикладі у Додатку Б. Використання технологій штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє створювати рекомендаційні системи, що пропонують користувачам релевантний контент [38, С. 14].

Отже, принципи створення бібліотечного контенту є ключовими орієнтирами для забезпечення його якості, функціональності та конкурентоспроможності в цифровому середовищі. Це принципи достовірності, актуальності, науковості та доступності, які забезпечують відповідність контенту професійним стандартам та інформаційним потребам користувачів. Важливими є також принципи інклюзивності й зручності навігації, що сприяють розширенню аудиторії та підвищенню ефективності взаємодії з ресурсом.

1.3. Методологічні підходи до формування електронного контенту

Формування електронного контенту в бібліотечній справі ґрунтується на комплексі методологічних підходів, які забезпечують ефективне створення, організацію та використання цифрових ресурсів.

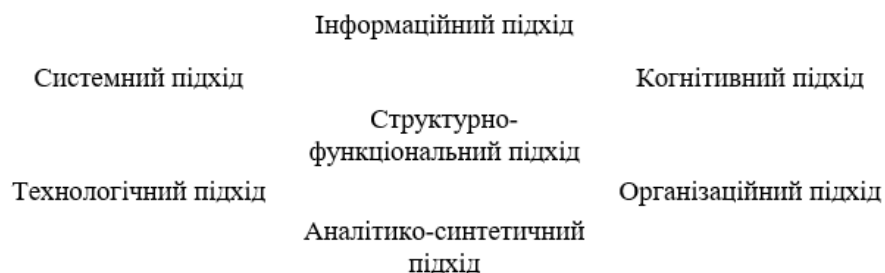

Рисунок 1.6 – Методологічні підходи створення електронного контенту для бібліотечних ресурсів

Ці підходи враховують специфіку бібліотечної діяльності, потреби користувачів та сучасні технологічні можливості. У цьому контексті важливо розглянути основні методологічні засади, що лежать в основі формування електронного контенту в бібліотеках. Зокрема, на рисунку 1.6 зображено системний, інформаційний, структурно-функціональний, когнітивний та інші

підходи відіграють ключову роль у цьому процесі [30, С. 16]. Системний підхід передбачає розгляд електронного контенту як частини цілісної інформаційної системи бібліотеки. Це дозволяє забезпечити узгодженість між різними елементами системи, такими як електронні каталоги, бази даних, цифрові колекції тощо. У дослідженні О. Шмаглій зазначається, що системний підхід є основою для розробки концептуальної моделі електронної бібліотеки ДНТБ України. Це забезпечує ефективну інтеграцію електронних ресурсів у загальну структуру бібліотеки [48, С.12].

Інформаційний підхід акцентує увагу на змістовному наповненні електронного контенту та його відповідності інформаційним потребам користувачів. Цей підхід передбачає аналіз інформаційних запитів, визначення релевантності контенту та забезпечення його доступності. У роботі В. Яцишина та ін. підкреслюється важливість інформаційного підходу при створенні електронної бібліотеки НАПН України, де особлива увага приділяється структурі та змісту інформаційних ресурсів [48, С.17]. Інформаційний підхід забезпечує орієнтацію електронного контенту на потреби користувачів. Це сприяє підвищенню ефективності використання електронних ресурсів бібліотеки.

Структурно-функціональний підхід дозволяє аналізувати електронний контент з точки зору його структури та функціонального призначення. Це включає визначення типів електронних документів, їхніх функцій у бібліотечній системі та взаємозв'язків між ними. У дослідженні О. Москаленко зазначається, що структурно-функціональний підхід є важливим для формування повносистемної моделі електронної бібліотеки, оскільки дозволяє враховувати специфіку різних типів документів та їхнє функціональне призначення [40, С. 7]. Це сприяє ефективній організації електронного контенту та його інтеграції в загальну структуру бібліотеки. Таким чином, структурно-функціональний підхід забезпечує систематизацію та оптимізацію електронних ресурсів.

Когнітивний підхід фокусується на процесах сприйняття, обробки та використання інформації користувачами. Цей підхід враховує когнітивні особливості користувачів, їхні інформаційні потреби та поведінку при взаємодії з електронним контентом. У дослідженні О. Кириленка та ін. підкреслюється значення когнітивного підходу при формуванні контенту веб-порталу «Українське документознавство», де особлива увага приділяється структурі та функціональним завданням ресурсу [48, С.17]. Це дозволяє створювати електронні ресурси, які відповідають когнітивним потребам користувачів та сприяють ефективному засвоєнню інформації. Таким чином, когнітивний підхід забезпечує орієнтацію електронного контенту на користувача.

Аналітико-синтетичний підхід передбачає аналіз існуючих інформаційних ресурсів, їхню систематизацію та інтеграцію в єдину електронну систему. Цей підхід дозволяє виявити прогалини в інформаційному забезпеченні та розробити стратегії їхнього заповнення. Цей підхід є важливим для створення повносистемної моделі електронної бібліотеки, оскільки дозволяє враховувати різноманітні аспекти інформаційного забезпечення [40, С. 9]. Це сприяє формуванню комплексного електронного контенту, що відповідає потребам користувачів. Аналітико-синтетичний підхід забезпечує цілісність та повноту електронних ресурсів.

Технологічний підхід акцентує увагу на використанні сучасних інформаційних технологій при створенні та управлінні електронним контентом. Це включає застосування програмного забезпечення для обробки, зберігання та надання доступу до електронних ресурсів [48, С.17]. У роботі А. Яцишина розглядається використання платформи EPrints для створення електронної бібліотеки НАПН України, що забезпечує ефективне управління електронними ресурсами. Технологічний підхід дозволяє автоматизувати процеси обробки та надання доступу до електронного контенту. Це сприяє підвищенню ефективності бібліотечної діяльності.

Крім наведених підходів важливою є роль міждисциплінарного підходу, який залучає методологію суміжних та інших наукових дисциплін. Зокрема, організаційний підхід передбачає розробку структурних та функціональних моделей управління електронним контентом у бібліотеках. Це включає визначення ролей та обов'язків працівників, розподіл ресурсів та координацію діяльності [30]. Цей підхід важливий у формуванні контенту веб-порталу «Українське документознавство», де особлива увага приділяється організації роботи з електронними ресурсами. Це дозволяє забезпечити ефективне управління електронним контентом та його відповідність потребам користувачів. Таким чином, організаційний підхід сприяє оптимізації процесів управління електронними ресурсами.

Правовий підхід акцентує увагу на дотриманні нормативно-правових вимог при створенні та використанні електронного контенту. Це включає забезпечення авторських прав, конфіденційності та безпеки інформації. У дослідженні О. Шмаглій зазначається, що правовий підхід є важливим для формування повносистемної моделі електронної бібліотеки, оскільки дозволяє забезпечити відповідність електронного контенту чинному законодавству. Це сприяє захисту прав авторів інформаційних ресурсів [40].

Таким чином, синергія різних підходів дозволяє отримати кращий результат із залучення нових користувачів (Додаток В). Системний підхід дозволяє розглядати контент як елемент цілісної інформаційної структури бібліотеки. Комунікативний акцентує увагу на важливості діалогу з аудиторією та формуванні інтерактивного цифрового середовища. Інноваційний підхід забезпечує впровадження новітніх цифрових технологій, мультимедійних рішень і креативних форматів представлення інформації. Користувацько-орієнтований підхід ставить у центр уваги потреби, інтереси та поведінкові моделі сучасного читача.

РОЗДІЛ 2

ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КОНТЕНТУ В БІБЛІОТЕКАХ

2.1. Програмні засоби та онлайн-платформи для генерації бібліотечного контенту

У сучасних умовах цифровізації бібліотечної сфери створення якісного електронного контенту потребує використання спеціалізованих програмних засобів та платформ. Ці інструменти дозволяють автоматизувати процеси формування, редагування та поширення інформації для задоволення потреб користувачів. Одним із ключових напрямів є впровадження CMS систем управління контентом (рисунок 2.1), таких як WordPress. CMS забезпечують зручність адміністрування сайту, гнучкість структури й адаптацію під потреби різних категорій користувачів [35, 2020]. Вони також дозволяють інтегрувати мультимедійні матеріали, посилання на зовнішні ресурси та плагіни для розширення функціоналу бібліотечних сайтів. У контексті бібліотечної діяльності CMS є ефективним інструментом для представлення електронних каталогів, новин, подій та віртуальних виставок.

Система WordPress, як одна з найпопулярніших CMS, має низку переваг для бібліотек. Вона є безкоштовною, має відкритий вихідний код і підтримується великою спільнотою розробників. Завдяки шаблонам і плагінам бібліотекарі можуть легко адаптувати сайт під власні потреби [37]. У багатьох українських бібліотеках WordPress став основною платформою для побудови веб-ресурсів. Конструктори сайтів, такі як Wix, Weblium (Додаток Г), Tilda, стали ще одним зручним інструментом для створення бібліотечних ресурсів. Вони не потребують знання мов програмування, натомість пропонують користувачеві готові шаблони, блоки та візуальний редактор. Ці платформи забезпечують швидке створення інформаційного ресурсу з мінімальними витратами часу [5].

Наприклад, наведений на рисунку 2.1 сервіс Weblium дозволяє створювати мультимовні сайти, що є важливим для бібліотек із широким колом користувачів (Додаток Г). Крім того, ці сервіси часто включають SEO-оптимізацію, адаптацію під мобільні пристрої та інтеграцію з Google-аналітикою. Це сприяє покращенню ефективності просування бібліотеки в інформаційному просторі.

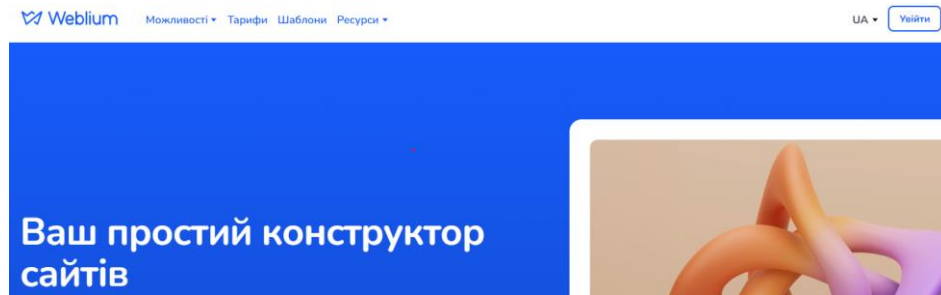

Рисунок 2.1 – Weblium редактор сайтів (Додаток Г).

Використання мультимедійних редакторів у бібліотеках дозволяє створювати різноманітний контент: відео, інфографіку, презентації та анімації. Програми на кшталт Canva, CamStudio, OBS Studio чи Audacity є простими у використанні й водночас потужними за функціоналом [22]. Вони дозволяють записувати відеоуроки, редагувати аудіофайли або створювати графіку для публікацій у соціальних мережах. Це відкриває нові можливості для реалізації віртуальних бібліотечних послуг, проведення вебінарів і тематичних подій. Наприклад, наведений на рисунку 2.2 з використанням OBS можна організовувати прямі трансляції заходів бібліотеки на YouTube або Facebook. У поєднанні з CMS або соціальними мережами мультимедійні редактори формують потужний інструментарій сучасної бібліотеки.

Окреме місце у створенні та поширенні контенту займають соціальні платформи. Facebook, Instagram, YouTube, TikTok активно використовуються бібліотеками для формування цифрового образу, взаємодії з аудиторією та просування інформаційних продуктів [49]. Соціальні мережі дозволяють оперативно поширювати новини, організовувати онлайн-події, опитування, розіграші та вікторини. Соціальні мережі виступають не лише як засіб інформування, а як повноцінна комунікаційна платформа бібліотеки.

Варто зазначити, що ефективне функціонування цифрових платформ неможливе без їх інтеграції. Наприклад, сайт бібліотеки, створений на WordPress, може бути поєднаний з обліковими записами у Facebook або YouTube для автоматичного дублювання новин. Canva дозволяє швидко створити обкладинку до відео для Instagram, яку можна використати в CMS або презентаціях. Така синергія інструментів забезпечує ефективну стратегію представлення бібліотеки в цифровому середовищі [12]. Поєднання візуального та текстового контенту посилює ефект залучення аудиторії. Це дає змогу створити цілісну контентну екосистему, орієнтовану на потреби різних цільових груп користувачів.

Рисунок 2.2 – OBS Studio мультимедійний редактор

Важливу роль відіграє мобільна адаптація створеного контенту. Більшість CMS і сайтів-конструкторів уже мають вбудовану функцію адаптивного дизайну. Це забезпечує зручність перегляду бібліотечних матеріалів зі смартфонів і планшетів, що є надзвичайно актуальним з огляду на тенденції користувацької поведінки.

Крім загальних платформ, існують спеціалізовані бібліотечні рішення. Наприклад, інституційні репозитарії на базі DSpace, EPrints або Open Journal Systems дозволяють бібліотекам вести електронні архіви, наукові журнали та колекції (Рисунок 2.3). Ці системи мають глибоку структуру метаданих, підтримку стандартів відкритого доступу (OAI-PMH) і можливість експорту даних. Для наукових бібліотек це дає змогу презентувати результати досліджень, створювати бази знань і цифрові колекції.

Застосування усіх зазначених платформ потребує відповідної цифрової компетентності бібліотечних працівників. Постійне навчання, підвищення

кваліфікації та ознайомлення з новими інструментами є необхідною умовою ефективного функціонування бібліотеки у цифровому середовищі [53]. Багато бібліотек уже створюють власні інструкції, методичні рекомендації та внутрішні гайдлайни щодо використання цифрових платформ. Це дозволяє підтримувати сталий розвиток цифрових проєктів навіть у разі зміни персоналу. Крім того, зростає потреба в міждисциплінарному підході — поєднанні бібліотечних, інформаційних і комунікаційних знань. Усе це формує нову цифрову культуру бібліотеки.

Рисунок 2.3 – OJS спеціалізований бібліотечний редактор сайтів.

Таким чином, програмні засоби та онлайн-платформи є необхідною складовою ефективного створення бібліотечного контенту. Вони забезпечують гнучкість, зручність і швидкість реалізації різноманітних цифрових продуктів. Вибір і комбінування таких інструментів залежать від технічних можливостей, цільової аудиторії та стратегічних цілей бібліотеки. Інтеграція CMS, конструкторів сайтів, мультимедійних редакторів і соціальних мереж формує потужну інформаційну інфраструктуру. Завдяки їй бібліотеки можуть залишатися конкурентоспроможними в умовах інформаційного перевантаження та цифрового виклику.

2.2. Методи створення текстового та аудіовізуального контенту

У сучасній бібліотечній справі системи управління контентом (CMS) відіграють важливу роль у створенні та поширенні інформаційних матеріалів. Однією з найпопулярніших CMS є WordPress (рисунок 2.4), яка дозволяє бібліотекам створювати як текстовий, так і мультимедійний контент без глибоких технічних знань [31, С. 45]. Простота інтерфейсу, велика кількість

плагінів і адаптивний дизайн роблять цю платформу зручною для розміщення бібліотечних блогів, онлайн-ресурсів, віртуальних виставок. CMS дозволяють працювати з різними типами контенту – від простого тексту до відео і аудіофайлів. Завдяки відкритому коду WordPress підтримує інтеграцію з мультимедійними редакторами та візуалізаційними платформами. Це дає змогу створювати повноцінні контент-стратегії для бібліотек різного рівня [23, С. 10].

Рисунок 2.4 – WordPress найбільш поширений серед українських бібліотек редактор сайтів.

Основними форматами текстового і аудіовізуального контенту, що використовуються в бібліотеках, є HTML, PDF, EPUB для текстів; MP3, WAV для аудіо; MP4, AVI для відео. Розуміння форматів є критично важливим для правильного збереження та подальшого доступу до ресурсів [10]. Наприклад, PDF залишається універсальним для збереження тексту з фіксованою версткою, тоді як EPUB більше підходить для мобільних пристроїв. Формати аудіо та відео контенту визначають якість, вагу файлу, можливість редагування та публікації. Бібліотекарі повинні враховувати не лише технічні характеристики, а й потреби цільової аудиторії [7].

Авторинг як метод створення текстового контенту включає етапи планування, написання, редагування та оптимізації тексту. У бібліотечній практиці авторинг часто спрямований на створення оглядів, анотацій, новинних повідомлень, інформаційних бюлетенів. Тексти мають бути не лише інформативними, а й адаптованими під цифрові формати та пошукові алгоритми [16, С. 24]. Особливе значення має гіпертекстуальність, яка

дозволяє інтегрувати посилання на пов'язані ресурси. Авторинг також повинен враховувати стилістичну уніфікованість і дотримання етичних норм публікації. Усе це вимагає від бібліотекарів нових компетенцій у сфері цифрового письма [36, С. 21].

Візуалізація даних у бібліотечному контенті сприяє кращому розумінню статистичних, бібліографічних або історичних даних. Для цього використовуються інструменти типу Canva, Piktochart, Tableau (рисунок 2.5), які дозволяють створювати інфографіку, діаграми та схеми [23, С. 9]. Бібліотеки можуть візуалізувати кількість відвідувачів, популярність ресурсів, динаміку видач, структуру фондів. Візуальний контент підвищує залученість користувачів і спрощує сприйняття складної інформації. Такий контент легко інтегрується в CMS або публікується в соціальних мережах. Це робить візуалізацію важливим елементом просування бібліотеки в цифровому середовищі [36, С. 17].

Products ▾ Customers ▾ Solutions ▾

Рисунок 2.5 – Tableau редактор візуалізованого контенту

Відеопрезентації є ефективним способом демонстрації послуг бібліотеки, навчання користувачів, презентації колекцій. Найчастіше бібліотеки створюють відеоогляди книжкових новинок, інструкції щодо користування е-каталогами, репортажі з подій [7]. Для створення відео використовуються як професійні програми (Adobe Premiere Pro), так і простіші інструменти (Movavi, Clipchamp). Відеоконтент розміщується на YouTube і виконує як пізнавальну, так і промоційну функцію [10].

Подкасти – це сучасний аудіоформат, який бібліотеки все активніше використовують для просвітницької діяльності. Бібліотечні подкасти можуть

включати обговорення книг, інтерв'ю з авторами, огляди літератури, історичні тематичні випуски [36, С. 19]. Їхня популярність зумовлена мобільністю: користувачі можуть слухати подкасти під час поїздок або занять. Для запису подкастів застосовуються програми Audacity, Anchor, Adobe Audition. Розміщення можливе на Spotify, Google Podcasts, SoundCloud.

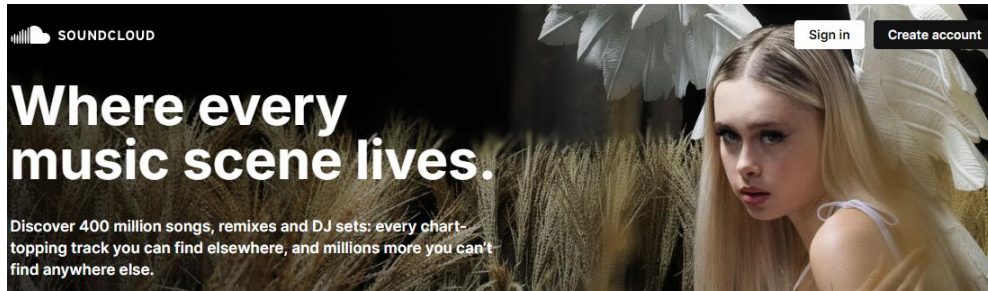

Рисунок 2.6 – SoundCloud сервіс для розміщення аудіального контенту

Поєднання тексту і мультимедійних елементів забезпечує створення повноцінного контент-продукту, що відповідає принципам інклюзивності та доступності. Застосування альтернативного тексту (alt-text), субтитрів і синхронізації звуку з текстом – частина сучасного цифрового дизайну [16, С. 28]. Це особливо важливо для користувачів з особливими потребами. Використання таких методів підвищує інклюзивність бібліотечних послуг і демонструє соціальну відповідальність установи.

Успішне створення контенту вимагає планування, координації та аналітики. Бібліотеки можуть використовувати контент-плани, в яких передбачені типи матеріалів, строки публікації, цільова аудиторія [31, С. 50]. Це дозволяє рівномірно розподіляти ресурси та забезпечувати постійний інтерес до сторінок установи. Моніторинг реакції аудиторії дає можливість коригувати дії і виявляти найефективніші формати.

Таким чином, володіння методами створення різноманітного контенту забезпечує комплексний підхід до формування електронних ресурсів, що відповідають запитам сучасного користувача. Використання комбінованих методів дозволяє бібліотекам формувати більш динамічний і залучаючий цифровий простір. В умовах інформаційного суспільства контент стає основним засобом комунікації між бібліотекою та громадою.

2.3. Адаптація бібліотечного контенту під різні електронні ресурси

Адаптація бібліотечного контенту до мобільних пристроїв є ключовим напрямом цифрової трансформації бібліотечних послуг. У сучасних умовах більшість користувачів звертаються до бібліотечних ресурсів саме з мобільних пристроїв – смартфонів або планшетів. Тому створення мобільної версії сайту або використання адаптивного дизайну стає критично важливим. За даними досліджень, адаптовані сайти мають значно вищу відвідуваність та знижений показник відмов [8, С. 25]. Для забезпечення коректного відображення контенту слід використовувати гнучкі сітки, змінні розміри шрифтів і зображень, а також тестування на різних пристроях. Бібліотеки повинні інтегрувати сучасні CMS, які підтримують мобільну оптимізацію (рис.2.7).

Рисунок 2.7 – Різні CMS – системи для побудови сайтів без знань мов програмування.

Одним із головних інструментів покращення видимості контенту є дотримання SEO-принципів. Якісна пошукова оптимізація допомагає користувачам швидко знаходити необхідні ресурси в мережі. Для цього важливо правильно формулювати заголовки, використовувати ключові слова та метаописи, а також структурувати інформацію відповідно до ієрархії заголовків [19, С. 39]. Крім того, пошукові системи віддають перевагу сайтам, які швидко завантажуються та мають адаптивний дизайн. SEO сприяє не лише

зростанню відвідуваності, а й підвищенню авторитету бібліотеки в цифровому просторі.

Стандарти доступності, зокрема показані на рисунку 2.8 рекомендації WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), мають бути впроваджені у цифрову бібліотечну практику (Додаток Д). Ці стандарти забезпечують рівний доступ до електронних ресурсів для всіх категорій користувачів, зокрема осіб з інвалідністю [15, С. 44]. WCAG передбачає адаптацію тексту, кольорових контрастів, навігації, наявність альтернативних описів зображень і сумісність з програмами зчитування. Бібліотеки, які дотримуються цих принципів, демонструють соціальну відповідальність і професійний рівень цифрової грамотності. Доступність має бути інтегрована на етапі розробки контенту, а не як додаткова опція. Це підвищує довіру з боку користувачів та дозволяє бібліотекам відповідати міжнародним стандартам.

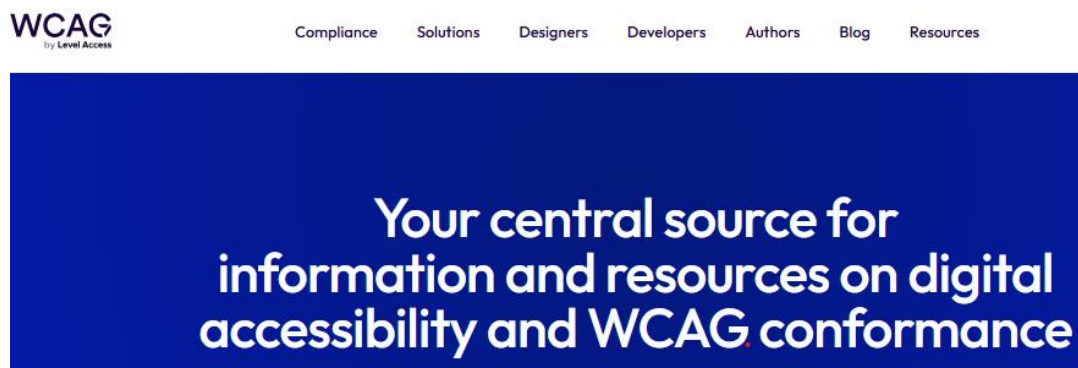

Рисунок 2.8 – WCAG набір рекомендацій з підвищення доступності веб-контенту.

Локалізація контенту – це процес адаптації інформації до конкретної аудиторії з урахуванням мовних, культурних та регіональних особливостей. Вона передбачає не лише переклад текстів, а й зміну формату подачі, прикладів, дизайну [41, С. 52]. Термінологія, яка є зрозумілою в одній країні, може бути незрозумілою в іншій. У сфері бібліотечної справи це означає створення мультимовних інтерфейсів, використання культурно релевантного контенту та врахування особливостей поведінки користувачів. Локалізація допомагає забезпечити глибший рівень взаємодії з користувачем та розширити

аудиторію. Це особливо актуально для бібліотек, які обслуговують багатомовні громади або мають міжнародну співпрацю.

Комплексна адаптація контенту вимагає міждисциплінарного підходу, що охоплює знання в галузях дизайну, інформатики, маркетингу та бібліотекознавства. Успішна реалізація таких рішень сприяє підвищенню доступності, зручності використання та привабливості бібліотечних електронних ресурсів. Бібліотеки можуть користуватися автоматизованими інструментами перевірки відповідності стандартам, такими як Google Lighthouse чи WAVE.

Рисунок 2.9 – Google Lighthouse магазин.

Також важливим є постійний моніторинг користувацької поведінки наведеними на рисунку 2.9 інструментами для удосконалення інтерфейсу. Адаптація контенту повинна здійснюватися не одноразово, а як безперервний процес цифрового розвитку [32, С. 19]. Це дозволяє бібліотекам ефективно відповідати на виклики інформаційного суспільства.

Отже, гнучка система оптимізації дозволяє бібліотекам підтримувати високу якість цифрових послуг і ефективно конкурувати в сучасному інформаційному середовищі. Важливо також враховувати специфіку цільової аудиторії та тип інформаційного продукту при адаптації контенту. Значну роль відіграють й інструменти SEO-оптимізації, а також урахування принципів UX/UI-дизайну, які сприяють зручності користування електронними ресурсами.

РОЗДІЛ 3

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КОНТЕНТУ В СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕКАХ

3.1. Огляд українських і міжнародних практик створення електронного бібліотечного контенту

У сучасних публічних бібліотеках України активно впроваджуються цифрові практики створення та поширення електронного контенту. Наприклад, Київська обласна бібліотека для юнацтва реалізувала низку відеопроєктів і віртуальних виставок, адаптованих для соціальних мереж і вебресурсів [1, С. 17]. У бібліотеках Хмельниччини популярними стали цифрові дайджести та онлайн-клуби за інтересами, які формуються на базі бібліотечного контенту. Академічні бібліотеки, зокрема Наукова бібліотека Львівського університету, створюють електронні репозитарії з відкритим доступом до наукової та навчальної літератури [50, С. 10]. Спеціалізовані бібліотеки, як-от медична бібліотека НМУ імені О. О. Богомольця, активно створюють мультимедійні інформаційні ресурси з медичної тематики. Бібліотеки України поступово переходять від консервативної моделі інформаційного обслуговування до цифрової.

Рисунок 3.1 – Цифрова бібліотека Gallica Національної бібліотеки Франції, яка пропонує відкритий доступ до кількох мільйонів оцифрованих документів усіх періодів та на всіх носіях.

На міжнародному рівні приклади створення бібліотечного контенту вирізняються масштабністю та технічним рівнем реалізації. Показаний на

рисунку 3.1 Національна бібліотека Франції (BnF) пропонує багатомовний портал Gallica, що об'єднує мільйони цифрових об'єктів: рукописи, карти, фотографії, книги [61]. Бібліотека Конгресу США активно розвиває проєкт «Digital Collections», що дозволяє не лише переглядати оцифровані ресурси, а й використовувати їх у навчанні та дослідженнях (рисунок 3.2). Британська бібліотека реалізує платформу «Sounds», орієнтовану на аудіоконтент – інтерв'ю, етнографічні записи, радіопередачі [55]. У бібліотеках Нідерландів активно застосовуються ігрові технології у форматі «serious games», які інтегруються у цифрові освітні середовища. Усі ці практики вказують на стратегічну спрямованість міжнародних бібліотек на інноваційність і взаємодію з користувачами.

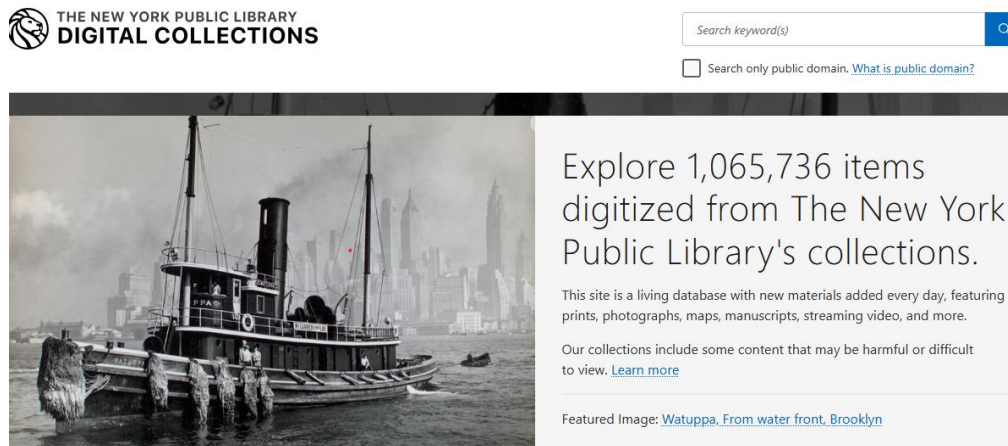

Рисунок 3.2 – Проєкт «Digital Collections» Бібліотека Конгресу США, що дозволяє переглядати оцифровані ресурси та й використовувати їх у навчанні та дослідженнях.

Українські бібліотеки загалом демонструють динаміку розвитку цифрових проєктів, але потребують розширення технічної бази та фінансової підтримки. Наприклад, значна частина контенту в українських бібліотеках залишається лише текстовою, у той час як закордонні бібліотеки активно використовують візуальні та інтерактивні формати [34, С. 35]. Крім того, вітчизняні цифрові продукти здебільшого орієнтовані на національного користувача, тоді як міжнародні – на глобальну аудиторію. Це обумовлює потребу у впровадженні багатомовних інтерфейсів, локалізації та адаптації контенту. Успішними винятками в Україні є бібліотеки, що реалізували

грантові проєкти за підтримки ЄС або фондів, як-от проєкти «Культура онлайн» від УКФ. Подібні ініціативи дозволяють створювати якісний бібліотечний продукт за світовими зразками.

Академічні бібліотеки України переважно орієнтуються на створення електронних репозитаріїв та каталогів з можливістю відкритого доступу. Електронна бібліотека Київського національного університету імені Т. Шевченка представлена не лише електронними підручниками, а й тематичними відеокурсами та інтерактивними ресурсами. Водночас у США чи Великій Британії подібні академічні платформи інтегровані в глобальні системи, як-от WorldCat або Europeana (рисунк 3.3, Додаток К). Це дозволяє здійснювати єдиний пошук серед мільйонів ресурсів і сприяє науковій комунікації. Міжнародна практика засвідчує доцільність інтеграції локальних бібліотечних платформ у глобальні контексти. В Україні цей процес лише розпочинається.

Themes

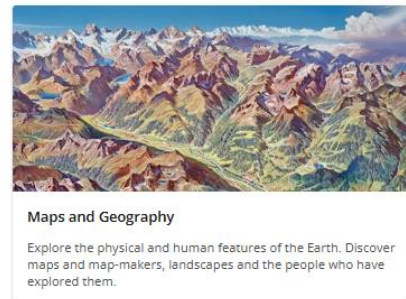

Рисунок 3.3 – Платформа Europeana Collections зберігає цифрову культурну спадщину Європи.

Публічні бібліотеки світу активно використовують соціальні мережі для просування контенту, створюючи подкасти, відеоогляди книжок, тематичні блоги. Нью-Йоркська публічна бібліотека має власний TikTok-акаунт, де популяризує читання серед молоді за допомогою мемів і книжкових рецензій [56]. Бібліотекам в Україні варто вивчати ці формати і впроваджувати відповідні підходи до цифрової комунікації. Хмельницька обласна бібліотека для юнацтва вже реалізувала відеопроєкт «Книга за хвилину», що є вдалим прикладом адаптації міжнародних практик. Проте системного підходу до

створення контенту в соціальних мережах в українських бібліотеках бракує. Необхідна стратегія SMM-просування бібліотечного продукту.

Іншою важливою тенденцією є кооперація бібліотек у рамках цифрових проєктів. У США функціонує Digital Public Library of America (рисунок 3.4), що об'єднує сотні бібліотек у створенні єдиного контентного середовища [58]. Аналогічні практики спостерігаються в Європі, де бібліотеки співпрацюють у межах платформ Europeana (рисунок 3.3) чи EBSCO. В Україні прикладом об'єднання ресурсів є електронна бібліотека «Наука України: доступ до знань», проте вона охоплює переважно академічний сектор. Публічні бібліотеки досі працюють у розрізних форматах. Інституційне партнерство могло б значно підвищити якість та охоплення бібліотечного контенту.

Рисунок 3.4 – Платформа Digital Public Library of America об'єднує сотні бібліотек у створенні єдиного інформаційного простору.

Інноваційною практикою за кордоном є використання штучного інтелекту для формування бібліотечного контенту. Бібліотеки Австралії та Канади експериментують із генеративними моделями для створення описів книжок, тематичних добірок і візуального супроводу [64]. В Україні ці можливості лише починають досліджуватися, зокрема в межах цифрових лабораторій при університетах. Впровадження таких технологій потребує не лише програмного забезпечення, а й підготовлених кадрів. Варто звернути увагу на міжнародний досвід з підготовки інформаційних фахівців нового покоління. Це дасть змогу бібліотекам не лише споживати, а й створювати передовий цифровий контент.

Порівняльний аналіз українських та міжнародних практик засвідчує як спільні риси, так і відмінності. Спільною тенденцією є перехід до мультимедійних форматів, розширення присутності бібліотек у цифровому середовищі, акцент на взаємодії з користувачем. Проте міжнародні бібліотеки демонструють вищий рівень інтегрованості, технологічності та орієнтації на світову аудиторію. Україна має всі передумови для створення якісного, конкурентного бібліотечного електронного контенту. Необхідним є комплексне використання наявних ресурсів, державна підтримка та запозичення кращих міжнародних практик. Інтеграція українських бібліотек у глобальні цифрові мережі забезпечить їм не лише присутність у цифровому просторі, а й вплив. Такі кроки сприятимуть формуванню нової ролі бібліотек як культурних, освітніх та інформаційних центрів у цифрову епоху. А також це дозволить розширити доступ до знань і культури всім верствам населення.

Отже, вивчення міжнародного досвіду є важливим орієнтиром для подальшого вдосконалення контентної діяльності бібліотек. В Україні спостерігається поступове впровадження подібних практик через партнерські проєкти, грантову підтримку та розвиток електронних платформ. Разом із тим, існує потреба в систематичному поширенні в Україні кращих світових практик і нарощуванні цифрових компетентностей бібліотечних фахівців.

3.2. Досвід реалізації контент-стратегій в умовах цифровізації бібліотечних послуг

У добу цифрової трансформації бібліотеки активно формують контент-стратегії, що базуються на чітко структурованому плануванні. Контент-планування передбачає аналіз інформаційних потреб користувачів, визначення форматів подання та частоти публікацій. Ефективне планування забезпечує сталість комунікації з аудиторією та підвищує якість взаємодії з нею [51, С. 75]. Для цього бібліотеки використовують календарі публікацій, тематичні рубрики та контент-матриці. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського розробила контент-план на основі аналізу статистики

переглядів та запитів користувачів. Це дає змогу краще адаптувати інформацію до потреб цільових груп [1, С. 15].

Контент-стратегії неможливі без інтеграції маркетингових інструментів. У бібліотечному середовищі маркетинг виконує функцію популяризації послуг, підвищення впізнаваності закладу та формування лояльної аудиторії [34, С. 47]. У цьому контексті контент виступає не лише засобом інформування, а й інструментом просування. Наприклад, бібліотеки активно використовують сторінки в соціальних мережах для рекламування заходів, нових надходжень і послуг. Використання візуального та інтерактивного контенту дає змогу підвищити охоплення аудиторії. Цей досвід набуває особливої ваги в умовах інформаційного перенасичення.

Рисунок 3.5 – Аналітична система Google Analytics надає дані про охоплення та залучення користувачів.

Цифровізація дозволяє бібліотекам оперативно відстежувати ефективність контенту через аналітичні інструменти. Google Analytics (рисунок 3.5), Facebook Insights та інші сервіси надають дані про охоплення, залучення та поведінку користувачів [63]. Завдяки цьому бібліотеки коригують контент у режимі реального часу. Особливу увагу приділено адаптації вмісту до мобільних платформ, оскільки більшість користувачів споживають контент саме з телефонів. Це сприяє формуванню більш привабливих і релевантних публікацій.

Сучасні контент-стратегії базуються на сегментації цільової аудиторії. Бібліотеки визначають профілі своїх користувачів за віком, професією, освітнім рівнем та інформаційними інтересами. На основі цих даних

створюється персоналізований контент, який відповідає конкретним запитам. Наприклад, для школярів готуються освітні матеріали, для науковців огляди баз даних, а для літніх людей інструкції з користування цифровими сервісами. Такий підхід реалізовано в бібліотеках Києва та Харкова через диференційовані онлайн-продукти [51, С. 71]. Це значно підвищує ефективність цифрової комунікації.

Рисунок 3.6 – Платформа New York Public Library є лідером у контентній політиці бібліотек США.

У міжнародній практиці одним з еталонів є контентна стратегія Бібліотеки Нью-Йорка (NYPL), що включає мультиформатний підхід. Їхня стратегія поєднує відео, подкасти, блоги, інфографіку та сервіси інтерактивного доступу [56]. Це забезпечує широку залученість користувачів та високу конверсію. Схожі моделі впроваджуються в українських бібліотеках у спрощеному вигляді. Наприклад, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека реалізує серію онлайн-зустрічей у відеоформаті. Такі практики свідчать про поступову адаптацію бібліотек до нових вимог медіа середовища.

Контент-стратегія включає не лише створення, але й курирування інформаційних потоків. Кураторство означає добір та коментування зовнішніх інформаційних ресурсів, релевантних потребам користувача. Це дозволяє бібліотеці залишатися актуальним джерелом, навіть не створюючи власний контент. Зокрема, бібліотека Harvard Library активно просуває *curated collections* для академічної спільноти [40]. Українські приклади такого підходу включають збірки посилань на перевірені джерела в контексті війни або

пандемії. Такі ініціативи формують довіру та зміцнюють роль бібліотеки як посередника.

Успішна реалізація контент-стратегії потребує міждисциплінарної взаємодії фахівців. До створення контенту дедалі частіше залучаються маркетингологи, дизайнери, ІТ-спеціалісти, журналісти. Цей процес формує нову модель роботи бібліотечної установи – командну, проєктно-орієнтовану, адаптивну. У Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого створено спеціальні творчі групи для розробки мультимедійного контенту [3, С. 29]. Цей досвід Національної бібліотеки доводить ефективність колаборативного підходу (Додаток Б). У майбутньому роль бібліотекаря все більше наблизатиметься до редактора й контент-менеджера.

Рисунок 3.7 – eKNUTSHIR – це відкритий електронний архів, що зберігає та забезпечує доступ до документів наукового та освітнього призначення.

Важливим елементом є сталість контенту, яка забезпечується через архівацію та систематизацію матеріалів. Бібліотеки впроваджують хмарні сервіси, власні архіви, репозитарії для збереження цифрових ресурсів. Наприклад, eKNUTSHIR – електронний архів Київського університету імені Тараса Шевченка (рисунок 3.7) став основою для довготривалої контентної політики. Систематичне оновлення таких ресурсів дозволяє забезпечити їхню актуальність і підтримку цифрової тяглості. У результаті бібліотека не лише створює контент, а й виступає його зберігачем. Це формує стратегічну цінність установи в цифровому середовищі.

Також варто відзначити роль користувачів у контент-стратегії бібліотеки. Завдяки коментарям, репостам, запитам користувачі стають активними учасниками інформаційного процесу. Це відображає тенденцію до

децентралізації контенту й побудови мережевої взаємодії. На основі такої активності бібліотеки можуть адаптувати свою стратегію, фокусуючись на найбільш затребуваних темах. Такий підхід уже реалізується у Львівській науковій бібліотеці, де створено платформу для збору відгуків. У підсумку контент-стратегія набуває ознак двосторонньої комунікації.

Отже, стратегічний підхід до створення й розвитку контенту є запорукою конкурентоспроможності бібліотек у цифровому середовищі (рисунок 3.8). Практика показує, що контент-стратегія має бути гнучкою, динамічною та інтегрованою в загальну цифрову політику установи. Досвід реалізації контент-стратегій у бібліотеках демонструє перехід від традиційних моделей до гнучких, динамічних форматів взаємодії. Планування, маркетинг, сегментація та інтеграція цифрових інструментів забезпечують ефективну трансляцію бібліотечних послуг. Важливу роль відіграє орієнтація на користувача як співавтора та співучасника комунікаційного процесу. На прикладах українських і міжнародних бібліотек простежується прагнення до інноваційного переосмислення ролі бібліотеки в цифрову епоху. Така трансформація є не лише технологічною, а й культурною.

3.3. Перспективи удосконалення контентної діяльності бібліотек

Одним із ключових напрямів удосконалення контентної діяльності бібліотек є впровадження інновацій, зокрема використання технологій штучного інтелекту. Інтеграція ШІ в бібліотечну справу може значно підвищити ефективність роботи з інформацією, автоматизуючи процеси каталогізації, пошуку та рекомендації контенту. Бібліотеки все більше зосереджуються на розробці інтелектуальних систем, здатних аналізувати великі масиви даних і підбирати найбільш релевантний контент для користувачів, як можна побачити на рисунку 3.8. Завдяки ШІ бібліотеки зможуть забезпечити персоналізовані послуги, що відповідатимуть інтересам та потребам кожного користувача. Крім того, технології машинного навчання дозволять бібліотекам створювати нові формати контенту, адаптуючи його до

індивідуальних вимог користувачів, а також прогнозувати майбутні інформаційні запити [33].

Впровадження ШІ у бібліотечну практику також включає використання чат-ботів для автоматизації процесів взаємодії з користувачами. Вони можуть допомогти бібліотекам ефективно управляти запитами, надавати консультації з пошуку інформації та надавати доступ до електронних ресурсів. ШІ також відіграє важливу роль у розпізнаванні зображень та тексту, що дозволяє автоматично створювати метадані для цифрових архівів і колекцій. Важливим аспектом є також інтеграція технологій ШІ в процеси збереження культурної спадщини, оскільки вони дозволяють проводити більш точне та швидке оцифрування архівних документів і наукових робіт [2].

Рисунок 3.8 – Моделювання штучним інтелектом процесу впровадження ШІ в роботу бібліотек.

Іншою важливою перспективою є інтеграція бібліотек з науковими інформаційними системами. Сучасні бібліотеки повинні адаптуватися до потреб наукового співтовариства, що потребує доступу до великої кількості спеціалізованої інформації. З'єднання бібліотек з академічними платформами, такими як Google Scholar або ResearchGate, дозволить ефективно обмінюватися науковими публікаціями та дослідженнями. Це сприятиме створенню відкритих наукових екосистем, де доступ до даних та результатів досліджень буде швидким і зручним для користувачів. Інтеграція з науковими

базами даних дозволить бібліотекам не лише зберігати ресурси, а й активно брати участь у процесах пошуку та доступу до найновіших наукових робіт.

У контексті інтеграції бібліотек з науковими інформаційними системами важливо враховувати можливості для автоматизації процесів пошуку наукових публікацій. Використання систем на основі ШІ для автоматичного індексування та категоризації наукових матеріалів дозволить зменшити час, необхідний для їх пошуку та організації. Бібліотеки можуть активно використовувати такі платформи для створення інтерактивних наукових баз даних, що містять не лише статті, а й інші ресурси, такі як доповіді, тези та презентації. Це дозволить значно полегшити доступ до знань, що важливі для студентів, дослідників та викладачів. Завдяки інтеграції з науковими інформаційними системами бібліотеки можуть стати важливими учасниками глобальних наукових комунікацій [51].

Рисунок 3.9 – OpenAIRE забезпечує відкриту наукову комунікацію для підтримки європейських досліджень [66].

Технології ШІ також забезпечать інтеграцію бібліотек із системами, що підтримують відкритий доступ до наукових даних. Це включає такі проекти, як OpenAIRE (рисунок 3.9) або DOAJ (рисунок 3.10), які допомагають бібліотекам надавати відкритий доступ до наукових публікацій і даних [66, 59]. Бібліотеки можуть стати важливими хабами, що об'єднують різні платформи для забезпечення відкритого доступу до інформації. Вони можуть також активізувати співпрацю з університетами та науковими організаціями

для розширення можливостей доступу до високоякісних наукових джерел. Крім того, використання інтелектуальних пошукових систем допоможе бібліотекам оптимізувати процеси пошуку та відбору наукової інформації, що важливо для розширення академічної діяльності [63].

SEARCH ▾

DOCUMENTATION ▾

ABOUT ▾

DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS

Find open access journals & articles.

Рисунок 3.10 Directory of Open Access Journals (DOAJ) забезпечує відкритий доступ до наукових досліджень [64].

Штучний інтелект може також впливати на поліпшення аналізу наукових матеріалів, що надходять до бібліотек. Наприклад, алгоритми машинного навчання можуть автоматично відслідковувати тенденції в наукових дослідженнях, що дозволить бібліотекам оперативно оновлювати свої колекції відповідно до актуальних запитів користувачів. Ці системи можуть також допомогти в підготовці прогнозів щодо нових напрямків наукових досліджень, що дозволить бібліотекам бути більш адаптивними до змін в академічному середовищі. Завдяки інтеграції таких інструментів бібліотеки зможуть краще передбачати потреби своїх користувачів і надавати їм актуальну інформацію у зручному форматі. Це також допоможе створювати персоналізовані рекомендації для дослідників і студентів на основі їхніх інтересів і попередніх запитів [2].

У рамках удосконалення контентної діяльності бібліотеки можуть також інтегрувати інструменти для аналізу та моніторингу контенту. Використання таких систем дозволить бібліотекам зібрати аналітичні дані про популярність тих чи інших матеріалів серед користувачів. Це дасть змогу бібліотекам розробляти більш точні стратегії контентного управління та адаптації

матеріалів під конкретні аудиторії. Технології аналітики допоможуть виявити тренди та уподобання користувачів, що сприятиме підвищенню ефективності використання бібліотечних ресурсів. Бібліотеки можуть використовувати ці дані для оптимізації своїх колекцій і планування майбутніх закупок та доповнень до ресурсів [40].

Рисунок 3.11 – Створення контент стратегії є визначальним фактором затребуваності бібліотечного контенту.

Важливою складовою вдосконалення контентної діяльності бібліотек є розвиток стратегій комунікації з користувачами (рисунок 3.11). Враховуючи швидкий розвиток цифрових технологій, бібліотеки повинні активно використовувати соціальні медіа та інші платформи для залучення нових користувачів. Ці інструменти дозволяють бібліотекам забезпечити доступ до своїх ресурсів на різних платформах і взаємодіяти з користувачами в реальному часі. Використання соціальних мереж і інтерактивних інструментів для зворотного зв'язку дозволяє бібліотекам оперативно реагувати на запити користувачів та покращувати якість обслуговування. Важливим аспектом є також створення спільнот для обміну знаннями і досвідом між користувачами [42].

У результаті можна зробити висновок, що інноваційні підходи, зокрема впровадження ІІІ та інтеграція з науковими системами, значно підвищують ефективність контентної діяльності бібліотек. Завдяки розвитку нових технологій бібліотеки зможуть адаптуватися до змінюваних вимог

користувачів і наукового середовища. Однак для досягнення максимального ефекту необхідно, щоб бібліотеки активно впроваджували нові стратегії управління контентом та створювали інтерфейси, які будуть зручними для користувачів. Інтеграція з відкритими науковими ресурсами і використання аналітичних інструментів дозволить бібліотекам забезпечити більш ефективну роботу з інформацією та науковими даними. Підвищення доступності інформації та її персоналізоване надання стане важливим етапом у цифровізації бібліотечних послуг [50].

Таким чином, удосконалення контентної діяльності є визначальним фактором модернізації бібліотек і підвищення їхньої ролі в суспільстві. Важливим чинником залишається підвищення цифрової грамотності бібліотечних працівників та розвиток професійних компетентностей у сфері контент-мейкінгу. Варто активізовувати співпрацю з освітніми, культурними та технологічними установами для обміну досвідом і спільної розробки інформаційних продуктів.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу поняття електронного контенту встановлено, що він є ключовим компонентом сучасних інформаційних ресурсів, який формується у цифровому форматі з метою зберігання, поширення та споживання інформації. Електронний контент у бібліотечній сфері виконує низку важливих функцій: інформаційну, освітню, комунікативну, культурно-просвітницьку та маркетингову.

Дослідження принципів створення якісного бібліотечного контенту дав змогу визначити низку базових засад, на яких має ґрунтуватися цифрова контентна діяльність бібліотек. Комплексне дотримання зазначених у роботі принципів сприяє формуванню позитивного іміджу бібліотеки як сучасного й інноваційного закладу.

Аналіз методологічних підходів до формування електронного контенту показав, що ефективна контентна діяльність бібліотек потребує інтеграції кількох взаємопов'язаних підходів – системного, комунікативного, інноваційного та користувацько-орієнтованого. Поєднання цих підходів створює підґрунтя для розробки якісного, змістовного та конкурентоспроможного бібліотечного електронного контенту.

Сучасні програмні засоби та онлайн-платформи відіграють ключову роль у створенні та поширенні якісного бібліотечного контенту. Інструменти для обробки текстів, графіки, відео, а також системи управління контентом (CMS) дозволяють бібліотекам ефективно організовувати цифрові ресурси відповідно до потреб користувачів.

Аналіз методів створення текстового, візуального та мультимедійного контенту засвідчив, що ефективна робота бібліотек у цифровому середовищі потребує володіння різноманітними технологіями та прийомами контентної діяльності. Текстовий контент створюється з урахуванням принципів інформативності, структурованості та читацької зручності, а також

оптимізується для пошукових систем (SEO). Аудіовізуальний контент, до якого належать інфографіка, банери, слайди та ілюстрації, відео, аудіо, анімації та інтерактивні матеріали, створюється із застосуванням спеціалізованих програм і врахуванням технічних можливостей платформи.

Оптимізація та адаптація контенту під різні електронні ресурси є критично важливими для забезпечення його ефективного функціонування та доступності. Якісний бібліотечний контент повинен відповідати технічним вимогам конкретних платформ, бути адаптивним до різних типів пристроїв та забезпечувати швидке завантаження.

Аналіз українських і міжнародних практик створення електронного бібліотечного контенту засвідчив, що у світі активно впроваджуються інноваційні підходи до цифрової трансформації бібліотек. Провідні світові заклади використовують мультимедійні формати, інтерактивні сервіси та інструменти персоналізації контенту для залучення користувачів.

Досвід реалізації контент-стратегій в умовах цифровізації бібліотечних послуг показує, що успішні бібліотеки орієнтуються на комплексне планування та цілеспрямоване формування цифрового контенту. Ефективні контент-стратегії включають визначення цільових аудиторій, вибір релевантних форматів, регулярність оновлення ресурсів і активну взаємодію з користувачами через онлайн-канали. Значну роль відіграє аналітика цифрової активності, яка дає змогу адаптувати контент до реальних запитів користувачів.

У результаті аналізу напрямів удосконалення контентної діяльності бібліотек виявлено, що пріоритетним є впровадження інноваційних цифрових технологій і мультимедійних форматів для підвищення привабливості ресурсів. Актуальним є залучення користувачів до створення контенту, що сприяє формуванню інтерактивного інформаційного середовища. Оптимізація контент-стратегій, включаючи системний аналіз ефективності та гнучке планування, дозволяє бібліотекам оперативно реагувати на виклики цифрової доби.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Білик Л. В. Бібліотечні сервіси для різних аудиторій: контент і комунікація. *Бібліотечні інновації та стратегії*. 2021. № 3(2). С. 12-20. DOI: <https://doi.org/10.37047/0860-7001-2021-3-2-12-20>
2. Білик Л. В. Стратегічний підхід до контенту бібліотек в умовах цифрової трансформації. *Вісник Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського* № 5(2). 2021. С. 23-34. DOI: <https://doi.org/10.37047/0860-7001-2021-5-2-23-34>
3. Білик Н. Бібліотечний контент в умовах цифрової трансформації: сучасні практики. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2021. № 1. С. 16–20.
4. Білоус О. П. Організація доступу до електронних ресурсів бібліотеки. Ужгород: УжНУ, 2016. 23 с.
5. Богданова О. О. Використання конструкторів сайтів у діяльності сучасних бібліотек. *Бібліотечний вісник*. 2020. № 2. С. 28–32.
6. Бондаренко Н. В. Електронні бібліотеки: сучасний стан та перспективи розвитку. Харків: ХДАК, 2017. 35 с.
7. Бровченко І. С. Цифрові бібліотеки: концепції, технології, сервіси. Київ : НаУКМА, 2020. 248 с.
8. Воробйова Л. М. Адаптивний веб-дизайн в електронних бібліотеках: сучасні вимоги. *Бібліотечний вісник*. 2021. № 2. С. 24–28.
9. Впровадження цифрових стратегій в бібліотечних установах. *Бібліотечна справа в Україні. Українська асоціація бібліотек*. 2021. № 4(1). С. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.37047/0860-7001-2021-4-1-11-15>
10. Галайко О. І. Інформаційні ресурси: створення та використання. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 304 с.
11. Гончарук В. О. Електронні бібліотеки: досвід створення та використання. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 31 с.

12. Гончарук С. І. Цифрова екосистема бібліотек: інтеграція платформ і сервісів. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 4. С. 42–46.
13. Гречко А. В. Основи електронного документообігу: *Навч. посібник*. К., 2006. 156 с.
14. Гриценко Л. М. Візуалізація інформації в електронних бібліотеках. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2018. 30 с.
15. Гуменюк І. С. Стандарти доступності цифрового контенту: WCAG для бібліотек. *Наукові праці НБУВ*. 2022. № 1. С. 43–47.
16. Данильченко Л. В. Інтернет-контент у діяльності бібліотек. *Бібліотечний вісник*. 2021. № 4. С. 23–29.
17. Данилюк О. С. Використання CMS у створенні бібліотечних веб-ресурсів. Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2020. 24 с.
18. Електронна бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вебсайт. URL: <https://library.univ.kiev.ua>
19. Журавель О. В. SEO-оптимізація в цифровому бібліотечному середовищі. *Вісник Книжкової палати*. 2020. № 9. С. 38–42.
20. Захарченко Л. В. Роль метаданих у створенні електронних бібліотек. Херсон: ХДУ, 2017. 20 с.
21. Іванова С. М., Спірін О. М., Яцишин А. В., Савченко З. В., Ткаченко В. А. Створення та технічна підтримка електронної бібліотеки установи НАПН України: *методичні рекомендації*. За наук. ред. О. М. Спіріна. Київ: ІТЗН НАПН України, 2014. 58 с.
22. Іванченко, Н. Ю. Мультимедійні інструменти в бібліотечному середовищі: огляд можливостей. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2022. Вип. 63. С. 117–124.
23. Ільїна Л. В. Цифровий контент у публічних бібліотеках: стан та перспективи. *Бібліотечна планета*. 2020. № 2. С. 9–13.
24. Інноваційні стратегії в бібліотечному середовищі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2023. № 7(4). С. 45-50. DOI: <https://doi.org/10.37047/0860-7001-2023-7-4-45-50>

25. Кізян О. Електронні бібліотеки України як джерелознавча база наукових досліджень. *II науково-практична конференція «Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього»*. Вінниця. 2019. URL: https://library.vn.ua/Konf2019/texts/6_1.htm
26. Коваленко А. М. Електронні бібліотеки в Україні: стан та перспективи. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 29 с.
27. Ковальська Л. Документна комунікація користувачів архівної інформації. *Intercultural Communication*. 2019. № 1(6). С. 231-248.
28. Ковальчук Г. І. Відкриті електронні ресурси у діяльності бібліотек закладів вищої освіти. Київ: НАН України, 2020. 30 с.
29. Козаченко О. В. Методи створення мультимедійного контенту для електронних бібліотек. Київ: КНУКіМ, 2018. 25 с.
30. Колгатін О. Г. Методичні аспекти створення електронних освітніх ресурсів. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2012. 45 с.
31. Кравченко І. О. Використання CMS у бібліотечному вебсередовищі. *Наукові праці НБУВ*. 2019. № 53. С. 44–52.
32. Кравченко Ю. В. Електронні ресурси бібліотек: методи створення та оптимізації. Суми: СумДУ, 2019. 27 с.
33. Краєвська Н. Мультимедійний контент у бібліотечній роботі: інструменти та тенденції. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 5. С. 34–38.
34. Краєвська, І. А. Маркетинг бібліотечних послуг: сучасні тенденції та інструменти. *Бібліотечний форум: теорія і практика*. 2022. № 2(3). С. 45-56. DOI: <https://doi.org/10.36845/bftip.2022.2.3.45>
35. Кузнєцова, Л. І. Системи управління контентом у веб-середовищі бібліотек. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. № 6(80). С. 59–66.
36. Кулик Н. М. Мультимедійний контент як засіб комунікації бібліотеки з користувачем. *Бібліотечний форум України*. 2022. № 1. С. 17–21.
37. Лисенко Т. В. WordPress як інструмент формування електронного контенту в бібліотеках. *Бібліотечна планета*. 2021. № 1. С. 21–24.

38. Литвиненко С. П. Принципи організації електронних ресурсів у бібліотеках. Чернігів: ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 28 с.
39. Мельник Т. О. Адаптація бібліотечного контенту до цифрових платформ. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 22 с.
40. Москаленко О., Шмаглій О. Передумови та методологічні засади створення електронної бібліотеки в державній науково-технічній бібліотеці України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 2. С. 5-10.
41. Нікітюк І. А. Локалізація цифрового контенту в контексті бібліотечної справи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 3. С. 50–55.
42. Платформи для зворотного зв'язку з користувачами. *Бібліотечні інновації. Львівська наукова бібліотека*. 2023. № 10(3), С. 19-26. DOI: <https://doi.org/10.37047/0860-7001-2023-10-3-19-26>
43. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. ВВР, 1995, № 7, ст. 45 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>
44. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31.07.2000 № 928/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000#Text>
45. Про Положення про Українську цифрову бібліотеку: Наказ Міністерства культури України від 08.09.2018 № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0970-18#Text>
46. Проєктування системи електронних бібліотек наукових і навчальних закладів АПН України. Авт. О. М. Спірін, В. М. Саух, В. А. Резніченко, О. В. Новицький. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 6. URL: <https://www.journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/25>

47. Семантичні технології у науковій бібліотеці : монографія / Т. Ю. Власова та ін.; відп. ред. К. В. Лобузін; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2019. 312 с.
48. Смирнова Л. В. Створення електронних бібліотек: теоретичні та практичні аспекти. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2015. 40 с.
49. Соловей, Н. С. Соціальні мережі як платформа популяризації бібліотек. *Вісник Книжкової палати*. 2021. № 7. С. 34–38.
50. Сольська І. О. Електронні ресурси у забезпеченні наукової діяльності університетів: досвід наукових бібліотек України. *Вісник Книжкової палати*. 2020. № 6. С. 8–11.
51. Сольська О. В. Бібліотеки в умовах цифрової трансформації: контент-стратегії та інновації. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2020. № 2(1). С. 67-75. DOI: <https://doi.org/10.37047/0860-7001-2020-2-1-67-75>
52. Спірін О. М., Іванова С. М., Новицький О. В., Шиненко М. А. Проект концепції електронної бібліотеки національної академії педагогічних наук України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 6(20). <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
53. Яковенко М. В. Цифрова грамотність бібліотекарів: виклики і перспективи. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2022. № 3. С. 44–47.
54. Artificial intelligence and the future of libraries. *Harvard University Press. Harvard Library*. 2023. URL: <https://library.harvard.edu>
55. British Library Sounds. URL: <https://sounds.bl.uk>
56. Content strategy for libraries in the digital age. *New York Public Library: Blog*. 2023. URL: <https://www.nypl.org/content-strategy>
57. Curated collections for academic communities. Harvard Library Digital Resources. *Harvard University Press. Harvard Library*. 2023. URL: <https://library.harvard.edu/curated-collections>
58. Digital Public Library of America (DPLA). URL: <https://dp.la>

59. Directory of Open Access Journals (DOAJ). URL: <https://doaj.org/>
60. Europeana Collections. URL: <https://www.europeana.eu>
61. Gallica – la bibliothèque numérique de la BnF. URL: <https://gallica.bnf.fr>
62. International Conference on Dublin Core and Metadata Applications (DCMI). Barcelona, Spain. 2025. URL: <https://www.dublincore.org/>
63. Khan M. A. Digital Library Content Strategies and User Engagement: A Global Perspective. *Library and Information Science Research*. 2023. № 45(1). P. 29-38. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lisres.2023.01.002>
64. Khan S., Smith R. M. Artificial Intelligence in Libraries: Current Applications and Future Prospects. *Library Hi Tech*. 2023. Vol. 41, No. 2. P. 350–365.
65. OpenAIRE. URL: <https://www.openaire.eu/>
66. Shmahlii O. The Conceptual Model Establishment of the SSTL of Ukraine Electronic Library. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*. 2023. DOI:10.31866/2616-7654.11.2023.282654

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Класифікація електронного контенту в бібліотечній справі

<i>За форматом</i>	текстовий (електронні книги, статті)	аудіовізуальний (відео, аудіозаписи)	Графічний (зображення, інфографіка)	Інтерактивний (веб-додатки, віртуальні виставки)
<i>За функціональністю</i>	навчальний	науковий	довідковий	розважальний
<i>За джерелом походження</i>	оцифрований контент	створений у цифровому вигляді		
<i>За цільовою аудиторією</i>	школярі	студенти	науковці	широке коло користувачів

ДОДАТОК Б

Принципи на яких побудований професійно підготовлений контент
відображає вебсайт Національної бібліотеки України
імені Ярослава Мудрого

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

Заснована у 1866 році

П'ятниця, 9 травня 2025

Головна Новини і події Корисна інформація Електронна бібліотека "Культура України" Відкрита електронна бібліотека Бібліотечному фахівцю Блог Контакти

Головна ВРУ МБА Абонемент WiFi

Віртуальна довідка

Навігаційне меню

- Про бібліотеку
- Фонди
- Каталоги
- Книжкові пам'ятки **NEW**
- ІнформВлада
- Послуги
- Нові надходження
- Інтернет-центри
- Проекти
- Українська бібліотечна енциклопедія
- Книга пам'яті **NEW**
- Бібліотека українського воїна
- На допомогу військовим та волонтерам
- Українська мова - державна мова
- КультФронт **NEW**
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Новини і події

Шановні користувачі!

До уваги користувачів!
9 травня 2025 року
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
не здійснюватиме обслуговування користувачів
(з технічних причин).

Пропонуємо скористатися інформаційними ресурсами Бібліотеки онлайн:
електронним каталогом; актуалізованими відповідно до вимог воєнного стану аналітичними БД та інформаційними дайджестами; електронними бібліотеками «Культура України» та «Відкрита електронна бібліотека»; віртуальними книжковими виставками; публікаціями блогу «Публічна бібліотека територіальної громади».

Вибачте за незручності. Дякуємо за розуміння!

Адміністрація

ІНСТИТУТ НАЛІНКО - НАМІСНИК ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОМІСНИК

Всукраїнська літературно-мистецька премія
«Київська книга року»
2025

www.freetbook.com/kyiv2025

Детальніше

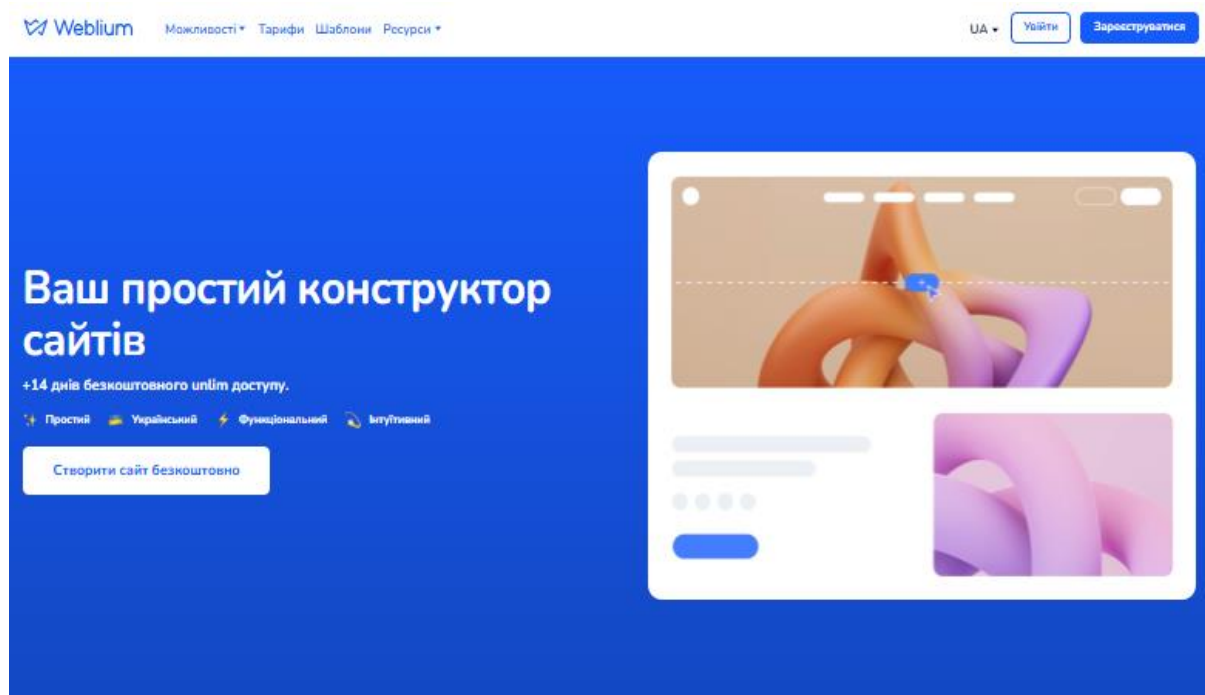
ДОДАТОК В

Формування електронного контенту в бібліотечній справі ґрунтується на комплексі наведених методологічних підходів.

<i>Системний підхід</i>	– передбачає розгляд електронного контенту як частини цілісної інформаційної системи бібліотеки, сприяє оптимізації процесів створення, зберігання та надання доступу до електронного контенту.
<i>Інформаційний підхід</i>	– акцентує увагу на змістовному наповненні електронного контенту та його відповідності інформаційним потребам користувачів, передбачає аналіз інформаційних запитів, визначення релевантності контенту та забезпечення його доступності.
<i>Структурно-функціональний підхід</i>	– дозволяє аналізувати електронний контент з точки зору його структури та функціонального призначення, включає визначення типів електронних документів, їхніх функцій у бібліотечній системі та взаємозв'язків між ними.
<i>Когнітивний підхід</i>	– фокусується на процесах сприйняття, обробки та використання інформації користувачами, підхід враховує когнітивні особливості користувачів, їхні інформаційні потреби та поведінку при взаємодії з електронним контентом.
<i>Аналітико-синтетичний підхід</i>	– передбачає аналіз існуючих інформаційних ресурсів, їхню систематизацію та інтеграцію в єдину електронну систему, дозволяє виявити прогалини в інформаційному забезпеченні та розробити стратегії їхнього заповнення.
<i>Технологічний підхід</i>	– акцентує увагу на використанні сучасних інформаційних технологій при створенні та управлінні електронним контентом, включає застосування програмного забезпечення для обробки, зберігання та надання доступу до електронних ресурсів.
<i>Організаційний підхід</i>	– передбачає розробку структурних та функціональних моделей управління електронним контентом у бібліотеках, включає визначення ролей та обов'язків працівників, розподіл ресурсів та координацію діяльності.

ДОДАТОК Г

Weblium редактор сайтів

Безкоштовні професійні шаблони

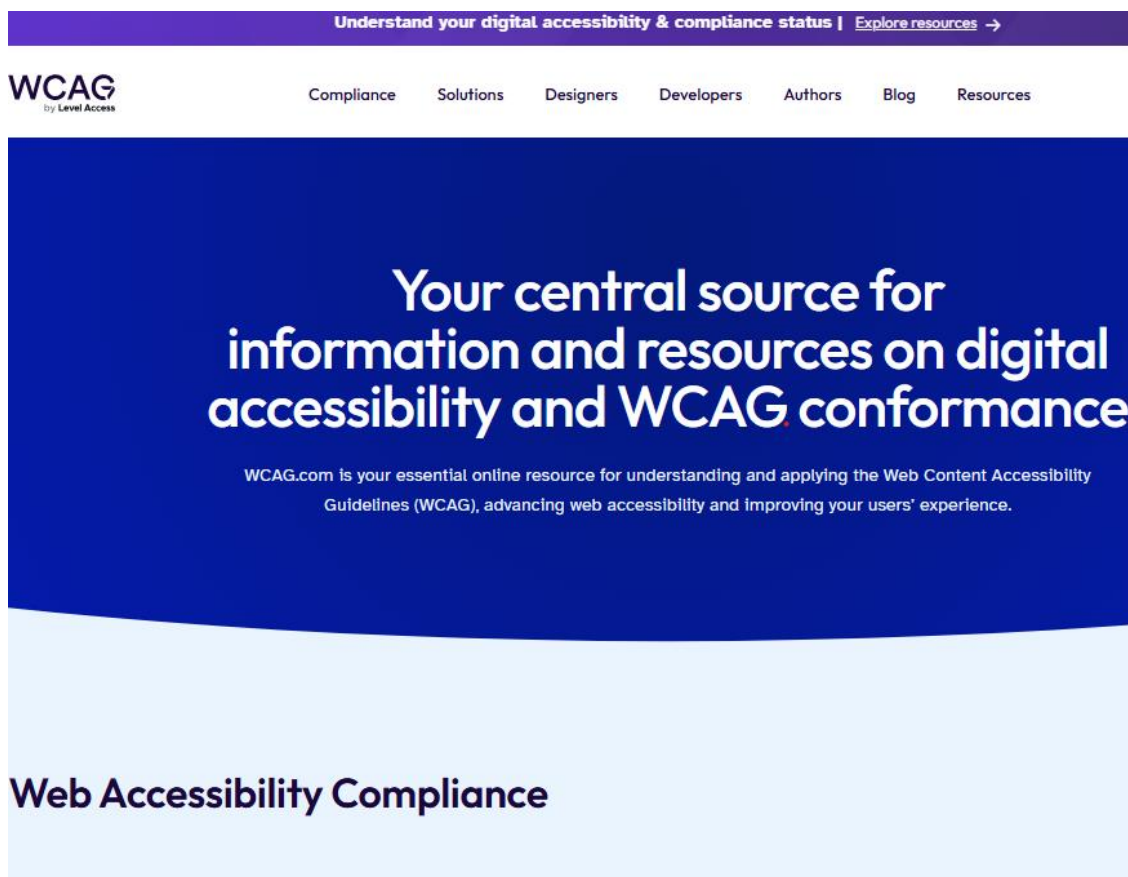
Сучасні, адаптивні, стильні шаблони для вашого бізнесу.

Усі шаблони

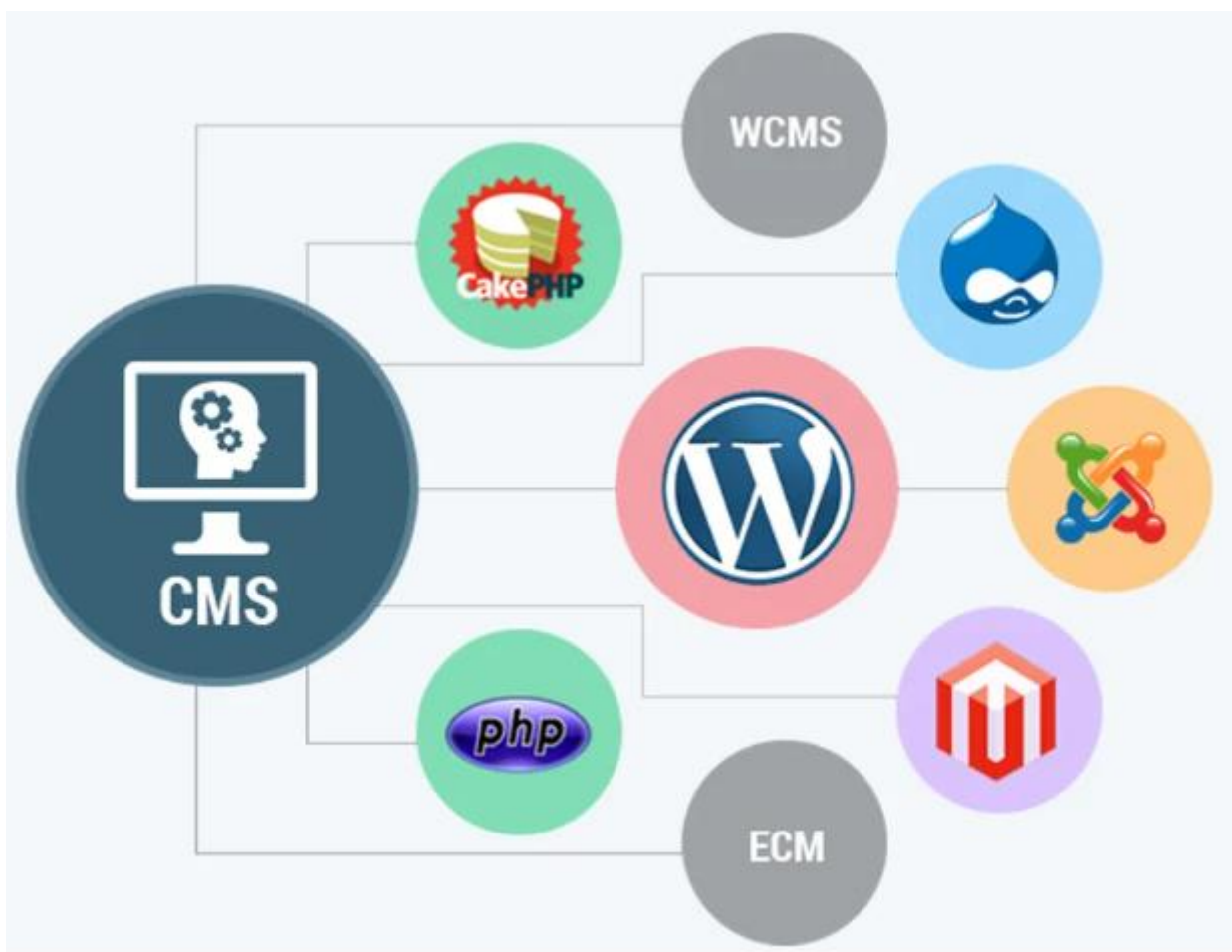
ДОДАТОК Д

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) набір рекомендацій з підвищення доступності веб-контенту.

ДОДАТОК Е

CMS – інструментарій для створення та адміністрування сайтів.

ДОДАТОК Ж

Платформа Digital Public Library of America об'єднує сотні бібліотек у створенні єдиного інформаційного простору

BROWSE BY TOPIC BROWSE BY PARTNER EXHIBITIONS PRIMARY SOURCE SETS MY LISTS ABOUT DPLA NEWS DPLA PRO

D P L A DIGITAL PUBLIC LIBRARY OF AMERICA

Donate

Discover 52,617,499 images, texts, videos, and sounds from across the United States

Search the collection Search

[Browse by Topic](#) [New? Start Here](#)

DPLA provides free digital access to banned books

DPLA has launched The Banned Book Club to ensure that all readers have access to the books they want to read. The Banned Book Club makes e-book versions of banned books available to readers nationwide via the free Palace e-reader app.

Access banned books now

ДОДАТОК К

Платформа Europeana Collections зберігає цифрову культурну спадщину
Європи: Шукайте, твори мистецтва, книги, фільми та музику

